នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification):
06 / 03 / 2008
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

សំណុំរឿងលេខ:	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០១-០៣)
បញ្ជូនទៅ:	អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ជូន	ថ្ងៃទី៦ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៨
ភាគីបញ្ជូន:	នួន ជា អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និង
ភាសាដើម:	ខ្មែរ និង អង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ:	សាធារណៈ

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception):
06 / 03 / 2008
ម៉ោង (Time/Heure): 15 : 30 PM
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

សេចក្ដីសន្និដ្ឋានឆ្លើយតបរួមគ្នាចំពោះសារណាស្ដីពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

<u>បញ្ជូនដោយ៖</u>

សហមេធាវីការពារលោក នួន ជា
លោកមេធាវី សុន អរុណ
លោកមេធាវី Michiel PESTMAN
លោកមេធាវី Victor KOPPE

សហមេធាវីការពារលោក អៀង សារី
លោកមេធាវី អាង ឧត្តម
លោកមេធាវី Michael KARNAVAS

មេធាវីការពារ និងទីប្រឹក្សាច្បាប់របស់
អ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ
លោកមេធាវី ផាត់ ពៅស៊ាង
កញ្ញា Diana ELLIS QC

<u>អ្នកទទួលឯកសារ:</u>

ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ
លោក ប្រាក់ គឹមសាន
លោក ន័យ ថុល
លោក ហួត វុទ្ធី
លោកស្រី Katinka LAHUIS
លោក Rowan DOWNING

សហព្រះរាជអាជ្ញា
លោកស្រី ជា លាង
លោក Robert PETIT

មេធាវីរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី៖
លោកមេធាវី ហុង គឹមសួន
លោកមេធាវី ឡោ ជុនធី និងលោកមេធាវីនីចាន់ ឌី

I. សេចក្តីផ្តើម

1. មេធាវីការពារក្តីរបស់ជនត្រូវចោទ នួន ជា, អៀង សារី និង អៀង ធីរិទ្ធ (ហៅថា"មេធាវីការពារក្តី"រួមគ្នា) សុំដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានឆ្លើយតបរួមគ្នាចំពោះសារណាជាច្រើនស្តីពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងការសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន[1]។ សារណាជាច្រើន រួមបញ្ចូលទាំងសារណារបស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា (ហៅថា "ក.ស.ព") និងភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ("ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី") ផង បានលើកឡើងតែពីតួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតែប៉ុណ្ណោះ[2] ហើយទន្ទឹមគ្នានេះដែរ មានតែសារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនភាគីតុលាការតែម្នាក់គត់ជំទាស់ទៅនឹងការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយគ្មានអញ្ញត្រកម្ម[3] ។ អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីយល់ព្រមលើសារណាចុងក្រោយទាំងស្រុង ហើយសុំធ្វើការឆ្លើយតបចំពោះសារណាទាំងនោះដូចខាងក្រោម ។

II. អំណះអំណាង

ក. បញ្ហាបឋម

១. សារណាមួយចំនួនឋិតនៅក្រៅវិសាលភាពរបស់ដីកា

2. អនុលោមទៅតាមវិធាន ៣៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក (ហៅថា"វិធានផ្ទៃក្នុង") "បើយល់ថាចាំបាច់ដើម្បីវិនិច្ឆ័យទោសឲ្យបានត្រឹមត្រូវ អង្គជំនុំជម្រះអាចអញ្ជើញ ឬ ផ្តល់ឱកាសឲ្យអង្គការ ឬ បុគ្គលណាមួយប្រគល់ជូននូវសារណាជាលាយល័ក្ខអក្សរ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបញ្ហាណាមួយក៏បានក្នុងនាមជាអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីតុលាការ" ។ នៅក្នុងដីការបស់ខ្លួនចុះនៅថ្ងៃទី ១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ("អ.ប.ជ.") អំពាវនាវឲ្យមានការចូលរួមដាក់ "សារណាពីអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីតុលាការ ដោយផ្តោតទៅលើតែបញ្ហាតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងការទទួលបានការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋរប្បវេណី នៅក្នុងបរិបទនៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់

---

[1] សូមមើលឯកសារលេខ C-11/38/44 ។

[2] សូមមើលឯកសារលេខ C-11/38 និង C-11/44 ("សារណាសំខាន់រួមគ្នា")

[3] សូមមើលឯកសារលេខ C-11/39 ("សារណារបស់ Safferling")

អ.វ.ត.ក” តែប៉ុណ្ណោះ[4]។ ក្នុងខណៈជាបញ្ហាទូទៅ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានាយល់ឃើញថា វាជាការចាំបាច់ដើម្បីដាក់កម្រិតការចូលអន្តរាគមន៍របស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីតុលាការ ផ្អែកលើមូលហេតុនៃចំណាយរបស់តុលាការ ដោយពិចារណាលើផលប្រយោជន៍ខ្ពស់នៅក្នុងបញ្ហាដែលកើតឡើងនៅក្នុងតុលាការទាំងនេះ ។ ជាការពិតណាស់ ជំនួយដែលផ្តល់ដោយអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីតុលាការ គឺចាំបាច់ក្នុងការវិនិច្ឆ័យលើករណីឲ្យបានត្រឹមត្រូវ[5] តែជំនួយបែបនេះត្រូវកំណត់ចំពោះបញ្ហាជាក់លាក់ដែលកំណត់ដោយតុលាការ[6] ។ ការដាក់កំហិតបែបនេះ គឺជាប់ពាក់ព័ន្ធជាពិសេសជាមួយ អ.វ.ត.ក ដោយ ពិចារណាលើវិបត្តិថវិកានាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ និងការលំបាកក្នុងការបកប្រែឯកសារ ។

3. ពិចារណាលើខ្លឹមសាររបស់ដីកា និង គោលការណ៍នៃច្បាប់អន្តរជាតិដែលបានពោលពីខាងលើ សារណាភាគច្រើនរបស់អ្នកដែលមិនមែនភាគី គឺមិនអាចទទួលយកបានទេ ដោយសារតែសារណាទាំងនោះមិនបានគូសបញ្ជាក់ និង/ឬ ក្រៅបញ្ហាជាក់លាក់ដែលកំណត់ដោយ អ.ប.ជ ។អាស្រ័យហេតុនេះ គេមិនត្រូវការសារណាបែបនេះសម្រាប់ជាជំនួយក្នុងការវិនិច្ឆ័យទោសឲ្យបានត្រឹមត្រូវនោះទេ។ ហេតុដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីរួមស្នើសុំអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បដិសេធទទួលយកសារណារទាំងនោះ។ សារណារបស់លោក Heindel បានគូសបញ្ជាក់ពីនិយមន័យនៃការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងតម្រូវការនានាសម្រាប់សម្រេចឲ្យបាននូវស្ថានភាពនៅ អ.វ.ត.ក[7]។ ស្របគ្នានេះដែរ មេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់នូវសេចក្តី ត្រូវការការបកស្រាយចំពោះបញ្ហាដែលមិនទាន់បានដោះស្រាយនៅឡើយ[8]

---

[4] សូមមើលឯកសារលេខ C-11/36, “"សេចក្តីជូនដំណឹងជាសាធារណស្តីពីការដាក់សារណាអំពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងការសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងការអញ្ជើញអ្នកដែលមិនមែនភាគី (ហៅថា“សេចក្តីជូនដំណឹង”) កថាខណ្ឌ ៦ ។

[5] សូមមើលករណី *ព្រះរាជអាជ្ញា តទល់ជាមួយ Kallon* សំណុំរឿងលេខ SLSC [...] “សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំការអនុញ្ញាតដាក់សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីតុលាការ” ចុះនៅថ្ងៃទី ១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៥ ។

[6] សូមមើលករណីព្រះរាជអាជ្ញា តទល់ជាមួយ Semanza សំណុំរឿងលេខ ICTR [....]-T “សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ព្រះរាជាណាចក្របែលហ្សិក ដើម្បីដាក់សារណា” ចុះនៅថ្ងៃទី៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ១០ ។

[7] សូមមើលឯកសារ C-11/38 (“សារណារបស់ Heindel ”) កថាខណ្ឌ ១ដល់៥ ។

[8] ជាការពិតណាស់ មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ថា អ.ប.ជ ពុំមានមានយុត្តាធិការដើម្បីអនុញ្ញាតឲ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចូលរួមក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដោយសារតែ ក.ស.ច.ស មិនទាន់បានសម្រេចអំពីឋានៈរបស់ពួកគេនៅឡើយ ។ សូមមើលឯកសារលេខ C-11/45 (“សារណារួមគ្នា”) កថាខណ្ឌ១៩ ដល់ ២០ ។

ការចូលរួមបែបនេះក្រៅពីវិសាលភាពនៃបញ្ហាបច្ចុប្បន្ន ដែលកំណត់ត្រឹមតែបញ្ហាការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន តែប៉ុណ្ណោះ[9] ។

4. បន្ថែមពីលើនេះ សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនភាគី [Redress Trust] សហព័ន្ធសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ (International Federation of Human Rights) និង មេធាវីគ្មានព្រំដែន (vocate sans Frontieres) ប៉ុនប៉ងបង្កើតទំនាក់ទំនងរវាងការបដិសេធការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងព្រាងដីកាចោទប្រកាន់[10] ។ សូមជម្រាបថាខ្លឹមសារសឹងតែទាំងអស់នៃសារណារបស់ Redress មិនបានគូសបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លើបញ្ហានៅចំពោះមុខឡើយ ប៉ុន្តែ ជាជាងការរិះគន់ដែលមានលក្ខណៈទូទៅលើការចោទប្រកាន់ដែលមានន័យចង្អៀតនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិទៅវិញ ។ ជាការពិត ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានសេរីភាពពេញលេញដើម្បីសម្របសម្រួលជាមួយ ក.ស.ព ក្នុងការបញ្ចេញទស្សនៈទាក់ទងទៅនឹងការចោទប្រកាន់ តាមយល់ឃើញរបស់ខ្លួនថាសមស្រប។ មេធាវីការពារក្តីស្នើថាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងលើដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនមែនជាវេទិការមួយសមស្របសម្រាប់ការអនុវត្តសិទ្ធិបែបនេះឡើយ[11]

២. សារណាមួយចំនួនមានចន្លោះខ្វះខាត

5. វិធានផ្ទៃក្នុង និងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តរបស់ អ.វ.ត.ក/០១/២០០៧ (ហៅថា "សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត") កំណត់អំពីតម្រូវការបច្ចេកទេសទូទៅសម្រាប់ការដាក់ឯកសារនៅ អ.វ.ត.ក[12] ។ប៉ុន្តែ ករណីបច្ចុប្បន្ន អ.ប.ជ បានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ថាសារណាទាំងអស់ត្រូវសរសេរជាភាសាអង់គ្លេសនិងបារាំងហើយត្រូវមានកំរាស់១០ទំព័រ[13] ។ ដោយពិចារណាពីចំណុចអវត្តមានអំពីរបៀបដាក់ឯកសារ មេធាវីការពារក្តីមិនបានចាត់ទុកបញ្ហានេះថាជាការប្រព្រឹត្តខុសតិចតួចនៅក្នុងសារណានិមួយៗនោះទេ[14]។

---

[9] សូមមើលកថាខណ្ឌ ៦ នៃដីកា: អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីមិនឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហានេះ ប៉ុន្តែរក្សាសិទ្ធិឆ្លើយតបប្រសិនបើ អ.ប.ជ បង្ហាញបញ្ហានៅថ្ងៃក្រោយ ។ នៅក្នុងស្ថានករណ៍បែបនេះ មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឲ្យមានការពិគ្រោះយោបល់ និង ជូនដំណឹងឲ្យបានត្រឹមត្រូវទៅភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ប្រសិនបើតម្រូវ ។

[10] សូមមើលឯកសារលេខ C-11/42 ("សារណារបស់ Redress") កថាខណ្ឌ ១៤ ។

[11] នៅក្នុងករណីណាមួយ ដោយពិចារណាលើវិសាលភាពនៃដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួររបស់ ក.ស.ពនិងការចោទប្រកាន់បឋមរបស់ ក.ស.ច.ស គេមិនអាចនិយាយបានថាវិសាលភាពនៃដំណើរការនីតិវិធីនៅ អ.វ.ត.ក មានលក្ខណៈតូចចង្អៀតបានឡើយ ។

[12] ឯកសារនេះអាចរកបានពីគេហទំព័ររបស់សាលាក្តី ។

[13] សូមមើលដីកា ទំព័រ២ ។

[14] ឧទាហរណ៍ សារណា Heindel (ហាក់ដូចជាប្រោះដោយដោយហ្វុនមានទំហំ១០) ។

00165879

ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីប្រយ័ត្នប្រយែងចំពោះការដាក់ឯកសាររបស់ខ្លួនដែលមិនឲ្យលើសពីកំរាស់ ១០ ទំព័រដែលត្រូវបានកំណត់នោះទេ តែមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ទៅនឹងសារណា Redress ដែលប្រើដោយហ្វុនអក្សរទំហំ៩ គ្មានគំលាតពីបន្ទាត់មួយទៅបន្ទាត់មួយទៀត (single-spaced) ហើយប្រើប្រភេទអក្សរ Arial/Helvetica ។អនុលោមទៅតាមលក្ខខណ្ឌនៃមាត្រា ៣.៨ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្ត[15] តែឯកសារនេះដែលបង្កើតបានជាសារណាមានកំរាស់រហូតដល់១៥ ទំព័រឯណោះ ។ ដោយពិចារណាថាអ្នកនិពន្ធនៃសារណានេះ យល់ដឹងពីរបៀបរបបធ្វើការនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិផ្សេងៗ ហេតុដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីស្នើថាការប៉ុនប៉ងដើម្បីបញ្ចៀសការដាក់កំហិតទំព័រនេះ ត្រូវតែបដិសេធ ។

ខ. ការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងលើដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវហាមឃាត់ដោយច្បាប់ ឬ វិធានរបស់កម្ពុជា

6. មេធាវីការពារក្តីសូមបញ្ជាក់ពីគោលជំហររបស់ខ្លួនឡើងវិញថា ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយច្បាប់ និង វិធានរបស់កម្ពុជាឡើយ[16] ។អំណះអំណាងនេះមិនត្រូវកាត់បន្ថយដោយសារណាភាគច្រើនដែលផ្តោតទៅលើតែបញ្ហាទូទៅទាក់ទងទៅនឹងការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី *raison d'être* ជាជាងការវិភាគដែលផ្តោតលើផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងដំណើរការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ។

7. សារណាភាគច្រើនអះអាងថាវិធាន២៣(១)(ក)ចែងពីអាណត្តិយ៉ាងទូលំទូលាយសម្រាប់ចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយគ្មានការរឹតត្បិត នៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនីតិវិធី[17] ។ ពិតមែនមេធាវីការពារក្តីមិនជំទាស់ពី "សារៈសំខាន់របស់ជនរងគ្រោះក្នុងការទទួលបានយុត្តិធម៌"[18] តែការទទួលបាននូវយុត្តិធម៌ត្រូវតែមានដែនកំណត់ដែរ ។ ជាជាងអត្ថិភាពនៃការគំរាមកំហែងមួយ

---

[15] មាត្រា ៣.៨ ចែងថា "អត្ថបទសរសេរជាភាសាបារាំង ឬ អង់គ្លេស ត្រូវព្រោះប្រភេទអក្សរ Time Roman មានទំហំ១២ ហើយគំលាតពីបន្ទាត់មួយទៅបន្ទាត់មួយទៀតត្រូវមានទំហំ ១.៥" ។

[16] សូមមើលសារណារួមគ្នា កថាខណ្ឌ ២១ ដល់ ២៣ ។

[17] សូមមើលឯកសារ C-11/44 ("សេចក្តីសន្និដ្ឋានឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព") កថាខណ្ឌ ៧, សារណារបស់ Heindel ទំព័រ១ និង កថាខណ្ឌ ៦ និង ឯកសារលេខ C-11/40 ("សារណារបស់ KID") កថាខណ្ឌ ១, ៨, និង ១០ ។

[18] អត្ថបទរបស់ Carsten Stanh, Hector Olasolo និង Kate Gibson ស្តីពី "ការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនៅដំណាក់បុរេជំនុំជម្រះរបស់ ICC, ព្រឹត្តិបត្រយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ៤ (Oxford 2006) p.230

លើការចូលរួមរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅ អ.វ.ត.ក គោលជំហររបស់មេធាវីការពារក្ដីត្រូវតែបានមើលឃើញថាបានផ្ទុះបញ្ចាំងពីច្បាប់ដែលកំពុងនៅជាធរមាន ដែលមិនបានមាក់ងាយដល់ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នឡើយ។ ការពាក់ព័ន្ធរបស់ភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅដំណាក់កាលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវតែបានពិចារណាថាជាទស្សនាទានដំណើរការនីតិវិធីជាក់លាក់ ។ នៅពេលអានដំណាលគ្នា វិធាន ២៣(១) និង ៧៤(៤) មិនបានគាំទ្រដល់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានណាផ្សេងឡើយ ។

8. វិធានផ្ទៃក្នុងមិនធូររលុង ដូចដែល ក.ស.ព ភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកដែលមិនមែនភាគីចង់បាននោះទេ ។ ការប៉ុនប៉ងទាញភាពខុសគ្នារវាងការអនុវត្តនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (ហៅថា "ICC") និងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក សារណាភាគច្រើនបានកំណត់ឋានៈរបស់ភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីថាជាភាគីពេញលេញ (full Parties) នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់របស់ អ.វ.ត.ក[19]។ ទោះបីជាមានភាពក្លែងក្លាយចំពោះសញ្ញាណរបស់ឋានៈនៃភាគីពេញលេញក៏ដោយ ក៏គោលជំហរនៃសារណាសំអាងលើវិធាន ៧៤ ដែលទទួលស្គាល់ការខ្វែងគំនិតក្នុងចំណោមភាគីទាក់ទងទៅនឹងសមត្ថភាពរបស់ពួកគេនៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ ។ មានតែសហព្រះរាជអាជ្ញាទេអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍នឹងដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងអស់ សូម្បីតែមេធាវីការពារក្ដីក៏មិនមានសិទ្ធិពេញលេញដែរ"ភាគីពេញលេញ" តាមស្មារតីនេះ ។ សរុបសេចក្ដីមក ដូចគ្នានឹងជនត្រូវចោទដែរ ឧបមាថានឹងមិនចូលរួមនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីការបស់ ក.ស.ច.ស មួយដែលបដិសេធសំណើសុំបដិទាននៃវត្ថុដែលរឹបអូសពីជនត្រូវចោទម្នាក់ទៀត ក៏ដូចភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីដែរ មិនត្រូវមានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ។

9. ដោយពិចារណាពីសេចក្ដីត្រូវការឲ្យមានតុល្យភាពសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ និងតថភាពនៃការអនុវត្តរបស់តុលាការប្រឆាំងនឹងសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី មធ្យោបាយដែលគាំទ្រដោយមេធាវីការពារក្ដី និងសាស្ត្រាចារ្យ Safferling គឺជាមធ្យោបាយមួយដែលមានលក្ខណៈប្រុងប្រយ័ត្នបំផុតសម្រាប់ដោះស្រាយកិច្ចបញ្ហាបច្ចុប្បន្ន ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានតែឈ្មោះ ចាំបាច់ត្រូវដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងផលប្រយោជន៍ខាងយុត្តិធម៌ដែលមានន័យទូលំទូលាយ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ។ ផលប្រយោជន៍ទូទៅទាំងនេះត្រូវបានការពារយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ដោយ

[19] សារណារបស់ Heindel កថាខណ្ឌ ៧ ។

សហព្រះរាជអាជ្ញា ដោយមិនចាំបាច់នូវការជំនួយ និង ការឧបត្ថម្ភគាំទ្រឡើយ[20] ។ សំខាន់នេះទៅទៀត ដោយសារតែសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនមែនអង្គសេចក្តីទៅលើករណីដែលកំពង់តែស៊ើបអង្កេតនៅឡើយ ហេតុដូច្នេះមិនមានអនុភាពលើសមត្ថភាពរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីប្រមូលសំណងការខូតខាតឡើយ ។ មានការលំបាកដើម្បីយល់ច្បាស់នូវការពាក់ព័ន្ធរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចធ្វើយុត្តិកម្មយ៉ាងដូចម្តេច[21] ។

10. ជាចុងក្រោយ មានសំណូមពរថាការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បេណីនឹងផ្តល់"ឱកាសដល់ជនរងគ្រោះ ដើម្បីបង្ហាញការព្រួយបារម្ភ និងទស្សនៈទាំងអស់"[22]) មិនបានបំរើឲ្យគោលបំណងនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នឡើយ ។ "សារៈសំខាន់ក្នុងចូលរួមដំណើររបស់ជនរងគ្រោះដែល ទទួលនូវការឈឺចាប់ គឺត្រូវបានទទួលស្គាលជាផ្លូវការ[23]" ដែលសមស្របនៅដំណាក់កាលនេះ ។ ការសន្មត់នីត្យានុកូលភាពនៃការព្រួយបារម្ភទូទៅទាំងនេះ នៅក្នុងបរិបទនៃសវនាការរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺមិនមែនជាកាលៈទេសៈសមស្របដើម្បីផ្សព្វផ្សាយឡើយ ។ បណ្តឹងទាមទាររបស់ពួកគេត្រូវតែបានសម្រេចជាផ្លូវការដោយ ក.ស.ច.ស ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នឹងមានឱកាសចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីដែលគោលជំហររបស់ពួកគេត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ដោយវិធាន ។ ពុំមានផលប្រយោជន៏ជាប់ព័ន្ធជាមួយការចូលរួមរបស់ជនគ្រោះណាមួយ[24] នឹងត្រូវអន់ថយដោយសារ

---

[20] សូមកត់សំគាល់ថា ឧទាហរណ៏ សារណារបស់ Redress បានសន្និដ្ឋានអំពី"ការជាប់ទាក់ទងពិតប្រាកដនិងច្រើនគួរសម" រវាងជនរងគ្រោះ និង សុវត្ថិភាព និង សន្តិសុខរបស់ពួកគេ ។ ប៉ុន្តែ ពុំមានទឡ្ហីករណីដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋាននេះឡើយ ។ តាមពិត សវនាការនាថ្ងៃទី៧-៨ ខែកុម្ភះ ឆ្នាំ២០០៨ មេធាវីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិយាយតែបញ្ហាទូទៅ ហើយមិនបានលើកឡើងនូវការគំរាមកំហែងមួយដល់សន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឡើយ ។

[21] សូមមើកសារណារបស់លោក Safferling ទំព័រ៣ ("មូលហេតុសម្រាប់ការរឹតត្បឹតទស្សនៈស្តីពីការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវមើលឃើញ ដោយសារតែការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នមិនមានអនុភាពលើគោលជំហររបស់ជនរងគ្រោះ វាបំរើផលប្រយោជន៏យុត្តិធម៏ និង ប្រសិទ្ធិភាពខាងយុត្តិធម៏ ហើយមិនបំរើសេចក្តីត្រូវការរេកជនទេ [...] ។ បញ្ហាថាតើត្រូវតែឃុំខ្លួនជនជាប់ចោទចោទ ឬមិនឃុំខ្លួននោះ វាមិនបានប៉ះពាល់គោលជំហរផ្លូវច្បាប់របស់ជនរងគ្រោះ ជាភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងដំណើរវិនិច្ឆ័យទោសឡើយ") ។

[22] សារណារបស់ Redress កថាខណ្ឌ ១២ ។

[23] សារណារបស់ Redress កថាខណ្ឌ ១២ ។

[24] សូមមើលសារណារបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២០, សារណារបស់ Redress កថាខណ្ឌ ១២ ។

ការផាត់ចោលភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីពីដំណើរការនីតិវិធីក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នឡើយ ។

គ. ការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានដល់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ជនត្រូវចោទ

11. មេធាវីការពារក្ដីបានលើកឡើងពីហានិភ័យថា ការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងការទទួលបានការកាត់សេចក្ដីមួយដែលពុំមានការអូសបន្លាយពេលវេលា សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស និងគោលការណ៍ស្ដីពីសមភាពនៃគូភាគី។[25] នៅក្នុងសារណាដ៏ធំនេះ គ្មានអ្វីដែលបានកាត់បន្ថយការព្រួយបារម្ភនោះឡើយ តែផ្ទុយទៅវិញ ជំហររបស់ ក.ស.ព និង*អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីតុលាការ* កាន់តែធ្វើឱ្យលេចឡើងនូវហានិភ័យ ដែលមេធាវីការពារក្ដីបានលើកឡើងនោះ។

12. សិទ្ធិទទួលបាននូវការពិចារណាភ្លាមៗលើការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺជាសិទ្ធិមូលដ្ឋាន។[26] យោងតាមបទពិសោធន៍របស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ (ICC) សារណារបស់ Heindel បានគាំថា ការតម្រូវឱ្យភាគីរដ្ឋប្បវេណីដាក់ពាក្យបណ្ដឹងសុំចូលរួម អាចនាំឱ្យមានការពន្យារដល់ដំណើរការនីតិវិធីយ៉ាងខ្លាំង និងហេតុនេះហើយ គឺវាមិនចាំបាច់នោះទេ។[27] មេធាវីការពារក្ដីសូមស្នើឱ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានផ្ទុយ: ដោយការវែកញែកថា លក្ខខណ្ឌនៃការដាក់ពាក្យបណ្ដឹងគឺពុំមានជម្រើសនោះទេ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់ ICC បានទទួលស្គាល់ថា នីតិវិធីបែបនេះគឺមានសារៈសំខាន់ដល់ការធានាដល់ការការពារសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ។[28]

---

[25] *សូមមើល*សារណារួមគ្នា កឋាខ័ណ្ឌ ២៧ ដល់ ៣០ ។

[26] នៅតុលាការអន្តរជាតិផ្សេងទៀត សិទ្ធិនេះត្រូវបានអនុវត្តជាក់ស្ដែង ដោយការកម្រិតនូវកាលបរិច្ឆេទផុតកំណត់ការដាក់ពាក្យប្ដឹងដែលត្រូវធ្វើឱ្យបានរួសរាន់ចំពោះបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន។ ឧទាហរណ៍ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ននៅ ICC"ត្រូវដាក់ពាក្យបណ្ដឹងដោយដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងរយៈពេលប្រាំពីរថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃជូនដំណឹងពីសេចក្ដីសម្រេចដែលពាក់ព័ន្ធ។ សារណាឆ្លើយតបត្រូវដាក់ជូននៅក្នុងរយៈពេលប្រាំថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃជូនដំណឹងពីឯកសារដែលគាំទ្រដល់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ"។ បទបញ្ជារបស់តុលាការ ICC ឯកសារលេខ ICC-BD/០១-០១-០៤ បទបញ្ជាលេខ ៦៤(៥)។ ចំនុចនេះធានាថា ដោយការមិនអនុញ្ញាតឱ្យមានការចូលរួមពីភាគី រដ្ឋប្បវេណី នោះការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវធ្វើនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ឱ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើ ទៅបាន។

[27] *សូមមើល*កឋាខ័ណ្ឌ ៦ ដល់ ៨ ។

[28] *សូមមើល*ឧទាហរណ៍ សូមមើល រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo សំណុំរឿងលេខ ICC-០១/០៤-០១/០៦ "សាលដីកាស្ដីពីការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ I" ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ កឋាខ័ណ្ឌ [...] ដូចគ្នា។ "សេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ

ដោយការខ្វះខាតការចង្អុលបង្ហាញពីផលប្រយោជន៍នៅក្នុងការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងទៅនឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន តាមការពិតទៅបច្ច័យដែលសមស្របបំផុតនោះ គឺអវត្តមាននៃការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណី។ ជនត្រូវចោទមិនត្រូវបានគេបង្ខំឲ្យជ្រើសរើសរវាងសិទ្ធិទទួលបានការកាត់សេចក្ដីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិទទួលបានការកាត់សេចក្ដីដោយគ្មានការអូសបន្លាយពេលវេលានោះឡើយ[29]។

13. សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស ដែលមានចែងក្នុងវិធាន ២១(១)(ឃ) ក៏អាចត្រូវបានរំលោភដោយការអនុញ្ញាតឲ្យភាគីរដ្ឋប្បវេណីចូលរួមក្នុងសវនាការស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នផងដែរ។ ចំនុចនេះត្រូវបានធ្វើឡើង(ដោយអចេតនា) ដោយការដាក់សារណា Redress ដែលបានលើកឡើង: "ដោយហេតុថា អន្តរាគមន៍ជាក់លាក់មួយមិនបានចង្អុលបង្ហាញ ឬឆ្លើយតបឲ្យបានច្បាស់លាស់ទៅនឹងពិរុទ្ធភាពជាក់លាក់ណាមួយរបស់ជនត្រូវចោទ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបទចោទទាំងឡាយ នោះវាពិបាកដឹងថាតើភាពលំអៀងប៉ុនណាដែលអាចកើតមានឡើងនោះ"។[30] ជាក់ស្ដែង អ្នកធ្វើសារណា Redress មិនមានវត្តមាននៅក្នុងសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍កាលពីថ្ងៃទី៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ នោះទេ នៅពេលដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីឈ្មោះ សេង ចាន់ធារី បានលើកឡើងថា: "ប្រសិនបើ នួន ជា អះអាងថាគាត់មិនទទួលខុសត្រូវទេ អញ្ចឹងអ្នកណាជាអ្នកធ្វើឲ្យបាត់បង់ឪពុកម្ដាយរបស់ខ្ញុំ និងអ្នកដែលជាទីស្រឡាញ់របស់ជនរងគ្រោះដទៃទៀត?"[31]។ ទោះបីជាពុំមានការមន្ទិលសង្ស័យចំពោះភាពស្មោះត្រង់ក៏ដោយ ក៏សារណាទាំងនោះមានចេតនាយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែតក្នុងការទាក់ទាញ អ.ប.ជ ឲ្យជឿថា ជនត្រូវចោទមានពិរុទ្ធភាព ដែលជាបញ្ហាមួយមិនមានការទាក់ទងគ្នាបន្តិចសោះទៅនឹងដំណោះស្រាយលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ននោះ។

14. ជាចុងក្រោយ សមភាពនៃគូភាគីដែលត្រូវតែមានតុល្យភាពយ៉ាងពិតប្រាកដ ដែលតម្រូវឲ្យតុលាការនេះប្រកាន់យកឲ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួននោះ អាចនឹងមិនមានភាពយុត្តិធម៌លំអៀងទៅ ក.ស.ព ប្រសិនបើភាគីរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលរួមនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ននោះ។ ផ្ទុយពីការរក្សាឲ្យបាននូវសមភាពនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងពេលវេលា

សាលាឧទ្ធរណ៍ទៅលើសារណារួមគ្នារបស់ជនរងគ្រោះ a/០០០១/០៦ ដល់ a/០០០៣/០៦ និង a/០១០៥/០៦ ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខ័ណ្ឌ [...]។

29 មេធាវីការពារកត់សំគាល់ឃើញថា បញ្ហានៃការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីបានបណ្ដាលឲ្យមានការយឺតយ៉ាវយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងការសម្រេចសេចក្ដីលើការផ្អាកសវនាការរបស់លោក នួន ជា។

30 សារណា Redress កថាខ័ណ្ឌ ២៨ ។

31 *សូមមើល* ឯករាជ្យភាព "រយៈពេល ៣០ ឆ្នាំក្រោយមក ជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហមបានប្រឈមមុខនឹងមេដឹកនាំនៅក្នុងតុលាការ" ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ ។

ដែលអាចមានសម្រាប់ការធ្វើសារណាផ្ទាល់មាត់នោះ ក.ស.ព តាមរយៈ "ពាក្យសំដីអនាមិក"របស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណី ពិតជាអាចទទួលបានពេលវេលាច្រើនជាងពីរដងនៃពេលវេលាដែលបានផ្តល់ជូនមេធាវីការពារ។ ចំនុចត្រង់នេះ អាចនឹងផ្តល់គុណវិបត្តិយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ជនត្រូវចោទ នៅពេលធ្វើការបង្ហាញរឿងក្តីរបស់ខ្លួន[32] និងអាចតម្រូវឱ្យមានការផ្តល់ធនធានបន្ថែមទៀត ក្នុងខណៈដែលបញ្ហាថវិការបស់ អ.វ.ត.ក កំពុងតែមានសម្ពាធកាន់តែខ្លាំងឡើងនោះ[33]។

15. ក.ស.ព និងភាគីមិត្តមិនមែនតុលាការបានពិភាក្សាគ្នាលើសេចក្តីសម្រេចមួយចំនួនរបស់តុលាការសិទ្ធិមនុស្សសហភាពអឺរ៉ុប ("ECHR")។ ជាពិសេស សារណារបស់ ក.ស.ព បានតវ៉ាថា ECHR "បានទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ និងសាច់ញាតិរបស់ពួកគេយ៉ាងច្រើន ដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងនៅគ្រប់ដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេតផង"[34] បន្ថែមលើនេះ សារណា Redress បាននិយាយយោងទៅដល់ការទទួលស្គាល់ពីសារៈសំខាន់នៃការពិនិត្យពិច័យជា សាធារណៈយ៉ាងល្អិតល្អន់របស់ ECHR ទៅលើការស៊ើបអង្កេត។[35] សារណារបស់អង្គការ ADHOC បាននិយាយយោងទៅលើយុត្តាធិការរបស់ ECHR ប៉ុន្តែ មិនបានធ្វើការចង្អុលបង្ហាញ ជាក់លាក់ណាមួយដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួននោះឡើយ។[36] ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយសារតែបញ្ហានេះមាននៅក្នុងដៃទៅហើយ នោះថាតើភាគីរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួមក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែរឬទេនោះ ជាជាង*ដំណើរការនីតិវិធីស៊ើបអង្កេត* នោះយុត្តិសាស្ត្រដែលបានលើកឡើងមិនមានការជាប់ទាក់ទិននោះទេ ហើយក៏មិនបានគាំទ្រដល់ជំហរភាគច្រើននោះដែរ។

16. បើទោះបីជា ECHR មិនបានប្រកាសបដិសេធទាំងស្រុងនូវការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសវនាការប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នក៏ដោយ ក៏មាត្រា ៦(១) នៃ ECHR ដែលបាន

---

[32] *សូមមើល រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Milutinović និងជនដទៃទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-០៥-៨៧-A "សេចក្តីសម្រេចទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្គំស្តីពីពាក្យស្នើសុំថវិកាបន្ថែម" ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣ កឋាខ័ណ្ឌ ២៤ ។

[33] ចំណាំ: ទាក់ទិននឹងបញ្ហានេះ សូមមើល "របាយការណ៍ស្តីពីប្រតិបត្តិការទៅលើប្រព័ន្ធជំនួយផ្នែកច្បាប់សម្រាប់ជនក្រីក្រ របស់ [អ.វ.ត.ក] និងសំណើសុំធ្វើវិសោធនកម្មរបស់តុលាការនេះ" ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៧ ASP ៦-៤ កឋាខ័ណ្ឌ ៣៥ (iii) ដែលបានអនុញ្ញាតឱ្យមានបុគ្គលិកបំរើការងារពេញម៉ោងបន្ថែមម្នាក់ទៀត ដែលមានកំរិតកាំប្រាក់ អ.ស.ប P2 ក្នុងកម្រៃ ៦.១១៣ € (អឺរ៉ូ) ក្នុងមួយខែ សម្រាប់ជនរងគ្រោះចំនួន ៥០ (នាក់) ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅ អ.វ.ត.ក ។

[34] សារណារបស់ អ.ស.ព កឋាខ័ណ្ឌ ១៧ ។

[35] សារណារបស់ Redress កឋាខ័ណ្ឌ ២១ ។

[36] សារណារបស់អង្គការ ADHOC កឋាខ័ណ្ឌ ៣.១ ដល់ ៣.២ ។

ចែងយ៉ាងច្បាស់នោះមិនបាន "អនុញ្ញាតចំពោះសិទ្ធិមាន"កំហឹងផ្ទាល់ខ្លួន" ឬសកម្មភាពសាធារណៈនោះទេ"[37]។ អាស្រ័យហេតុនេះ ទាំងការសំដែងចេញនូវគំនិតចងគំនុំ ឬ ទស្សនៈជាសាធារណៈសុទ្ធសាធ មិនមានការជាប់ទាក់ទិននៅក្នុងសវនាការប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននោះឡើយ។ លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើយុត្តិសាស្ត្ររបស់ ECHR ពិតជាបានលើកឡើងពីការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នមែននោះ នោះវាអាចចោទឡើងនូវសំណួរជាច្រើន ថាតើមានអ្នកណាម្នាក់អាចអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពបាន បើប្រៀបធៀបទៅនឹងតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ក្នុងករណីដែលជនរងគ្រោះរាប់ពាន់នាក់ទំនងជាស្នើសុំចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនោះ។ ដូចគ្នានេះដែរ ប្រភពអន្តរជាតិផ្សេងទៀតដែលបានលើកជាសំអាងនៅក្នុងសារណារបស់ Redress មិនអាចត្រូវបានបកស្រាយដើម្បីអនុវត្តចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នបានទេ[38]។

ង. របបដែលបានស្នើសុំសម្រាប់ការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីសំខាន់ៗ

17. ប្រសិនបើ អ.ប.ជ សម្រេចថាវាសមស្របសម្រាប់ការអនុញ្ញាតឲ្យភាគីរដ្ឋប្បវេណីចូលរួមនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន នោះមេធាវីការពារក្តីសូមស្នើឲ្យមានការដាក់កម្រិតរបបដូចខាងក្រោមនេះ: ផ្ទុយពីចំនុចដែលបានស្នើសុំដោយក.ស.ព ដើម្បីការពារដល់សិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ និងធានាដល់ការប្រព្រឹត្តទៅនៃសវនាការឧទ្ធរណ៍ឲ្យបានឆាប់រហ័ស និង សមស្រប:

ក. មានតែបុគ្គលដែលពាក្យបណ្តឹងរបស់ខ្លួនត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញយ៉ាងល្អិតល្អន់ និងបានយល់ព្រមដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទេ ទើបត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាភាគីរដ្ឋប្បវេណី។ ការទទួល

---

[37] Perez តទល់នឹង ប្រទេសបារាំង ECHR ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៤ កថាខ័ណ្ឌ ៧០ ។

[38] *សូមមើល*សារណារបស់ Redress កថាខ័ណ្ឌ ២០។ គ្មានច្បាប់ក្នុងប្រទេសណាមួយត្រូវបានយកមកផ្លាស់ប្តូរភាពដូចគ្នា (mutatis mutandis) ចំពោះដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក បានឡើយ។ ការពិតនោះគឺថា នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់កម្ពុជាកើតចេញពីទំនាក់ទំនងអាណានិគមរបស់ខ្លួនជាមួយប្រទេសបារាំង នោះវាមិនបានធ្វើយុត្តិកម្មចំពោះសំណូមពររបស់អង្គការ ADHOC ស្នើសុំឲ្យដកចេញនូវការបកស្រាយរបស់ ICC ដើម្បីគាំទ្រដល់នីតិវិធីច្បាប់បារាំង។ *សូមមើល* សារណារបស់អង្គការ ADHOC កថាខ័ណ្ឌ ១.១៣ និង ១.២៤។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មេធាវីការពារសូមអញ្ជើញ អ.ប.ជ ពិចារណាលើ កំណត់បង្ហាញរបស់ Robert Badinter ដែលជាអ្នកជំនាញផ្នែកឧក្រិដ្ឋវិទ្យារបស់បារាំងម្នាក់: "យុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌមិនមានបេសកកម្មព្យាបាលការឈឺចាប់របស់ជនរងគ្រោះនោះទេ។ វាមានមុខងារបង្រ្កាប ធ្វើឲ្យ រួញរា និងសំដែងឲ្យឃើញច្បាស់ ព្រោះវាបានគាត់តែងនូវតម្លៃសង្គម។ ប៉ុន្តែ វាពុំមានគោលបំណងព្យាបាលនោះទេ"។

ស្គាល់ផ្លូវការបែបនេះ ត្រូវតែជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវជាមុនដាច់ខាតសម្រាប់ការចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន។

ខ. នៅពេលត្រូវបានទទួលស្គាល់បែបនោះហើយ ភាគីរដ្ឋប្បវេណីណាមួយមានបំណងចូលរួមនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ត្រូវដាក់ពាក្យស្នើសុំមក អ.ប.ជ ក្នុងទម្រង់ជាសារណាឆ្លើយទៅនឹងសារណាដ៏សំខាន់របស់ដើមបណ្ដឹង និងក្នុងករណីណាក៏ ដោយបន្ទាប់ពីការដាក់សារណាដោយ ក.ស.ព ពាក្យស្នើសុំនេះត្រូវកំណត់ឲ្យច្បាស់ថាតើ:

i. ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានប៉ះពាល់ដោយបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះដោយរបៀបណា។

ii. ហេតុអ្វីបានជាវាសមស្របសម្រាប់ឲ្យ អ.ប.ជ អនុញ្ញាតឲ្យមានបង្ហាញពីទស្សនៈ យល់ឃើញ និងការព្រួយបារម្ភពីភាគីរដ្ឋប្បវេណី ជាពិសេស:

- ថាតើសារណារបស់ ក.ស.ព ខកខានមិនបានលើកឡើងពីការព្រួយបារម្ភផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីដោយរបៀបណា
- ថាតើហេតុអ្វីបានជា ក.ស.ព មិនមានចេតនា ឬមិនអាចដាក់ជូនសារណាក្នុងនាមឲ្យភាគីរដ្ឋប្បវេណី និង
- ថាតើ និងហេតុអ្វីបានជាភាគីរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើសារណាផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងសវនាការ និង

iii. ហេតុអ្វីបានជាការបង្ហាញពីទស្សនៈយល់ឃើញ និងការព្រួយបារម្ភបែបនោះមិនធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ ឬមិនស្របជាមួយសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ។

ក្នុងការរៀបចំដាក់ពាក្យសុំបែបនេះ ភាគីរដ្ឋប្បវេណីត្រូវពិនិត្យឡើងវិញពីសារណារបស់ ក.ស.ព និងទំនាក់ទំនងជាមួយ ក.ស.ព ទៅលើទស្សនៈយល់ឃើញទាំងនោះដើម្បីដាក់បញ្ចូលនូវជំហររួមគ្នា នៅពេលដែលមានភាគីរដ្ឋប្បវេណីច្រើនស្នើសុំចូលរួមនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដូចគ្នា នោះតម្រូវឲ្យមានពាក្យស្នើសុំរួមគ្នាមួយ ក្រៅពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលត្រូវបង្ហាញរវាង ឬក្នុងចំណោមភាគីរដ្ឋប្បវេណីផ្សេងៗ។

គ. ត្រូវផ្ដល់ពេលវេលាឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដល់ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងពាក្យសុំចូលរួមរបស់ភាគីរដ្ឋប្បវេណី ឲ្យស្របតាមមាត្រា ៨.៤ នៃសេចក្ដីណែនាំអនុវត្ត ហើយ អ.ប.ជ ត្រូវធ្វើដីកាជូនដំណឹងពីកាលបរិច្ឆេទ ដោយបញ្ជាក់លំអិត ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗ ពីបញ្ហាដែលបាន

យល់ព្រមដល់ភាគីរដ្ឋប្បវេណី និងវិសាលភាពនៃការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសវនាការ។

18. ខុសពីសារណាភាគច្រើន វិធីបែបនេះនឹងមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ខ្លាំងដល់ការជឿនលឿននៃដំណើរការនីតិវិធីលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះឡើយ។ ដោយការធានាជាមុនថា ការចូលរួមពីសំណាក់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគឺអាស្រ័យទៅលើផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ដែលអាចយកមកបង្ហាញឱ្យឃើញថាមានការពាក់ព័ន្ធ និងសមស្របទៅនឹងកាលៈទេសៈ និងមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ ដែលខុសពីការអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួមដោយគ្មានកម្រិត ដែលនឹងជួយសន្សំពេលវេលាតុលាការ និង ជួយលើកស្ទួយដល់សវនាការឧទ្ធរណ៍ដែលងាយយល់បានច្បាស់ និងមានការយកចិត្តទុកដាក់។

III. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

19. សម្រាប់ហេតុផលដែលបានលើកឡើងខាងលើ និងដែលមាននៅក្នុងសារណារួមគ្នានេះ មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យ អ.ប.ជ ដកចេញសារណារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីសំណុំរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា និងច្រានចោលការចូលរួមក្រោយៗទៀតរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅ ក្នុងដំណើរការនីតិវិធីលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន នាពេលអនាគត។ ជាជម្រើសមេធាវីការពារស្នើសុំឱ្យមានការអនុវត្តរបបដែលបានស្នើឡើងស្តីពីការចូលរួមរបស់ ភាគីរដ្ឋប្បវេណី។

មេធាវីរបស់ នួន ជា:

សុន អរុណ　　　　　Michiel PESTMAN និង Victor KOPPE

AVOCAT ATTORNEY AT LAW KINGDOM OF CAMBODIA

មេធាវីបរទេស សារី:

អាង ឧត្តម　　　　　Michael KANAVAS

មេធាវីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ:

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មេធាវី AVOCAT ATTORNEY AT LAW KINGDOM OF CAMBODIA

ផាត់ ពៅស៊ាង   Diana ELLIS QC (ទីប្រឹក្សាច្បាប់)